

24

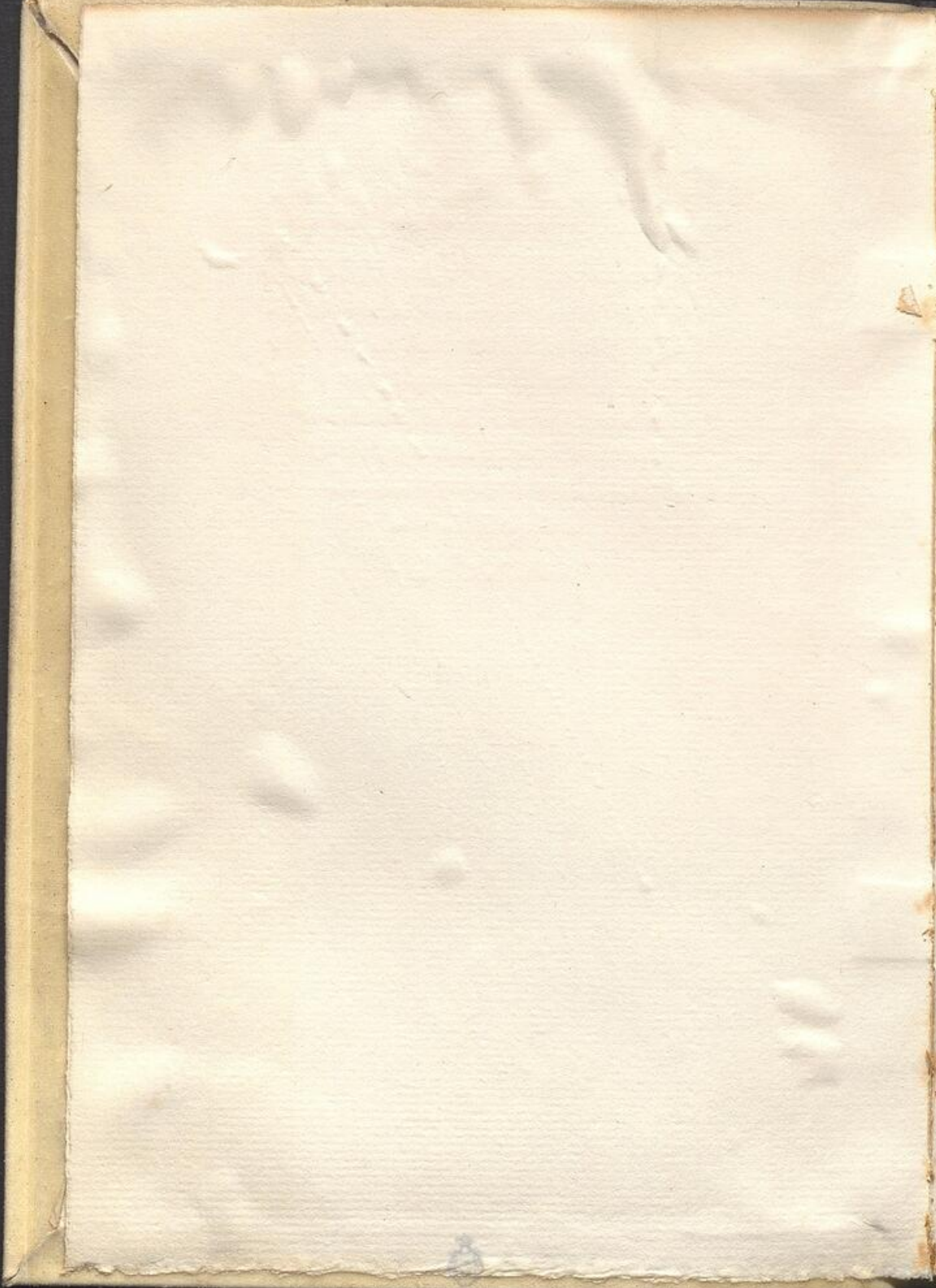
VIII

54

Mandamēt der

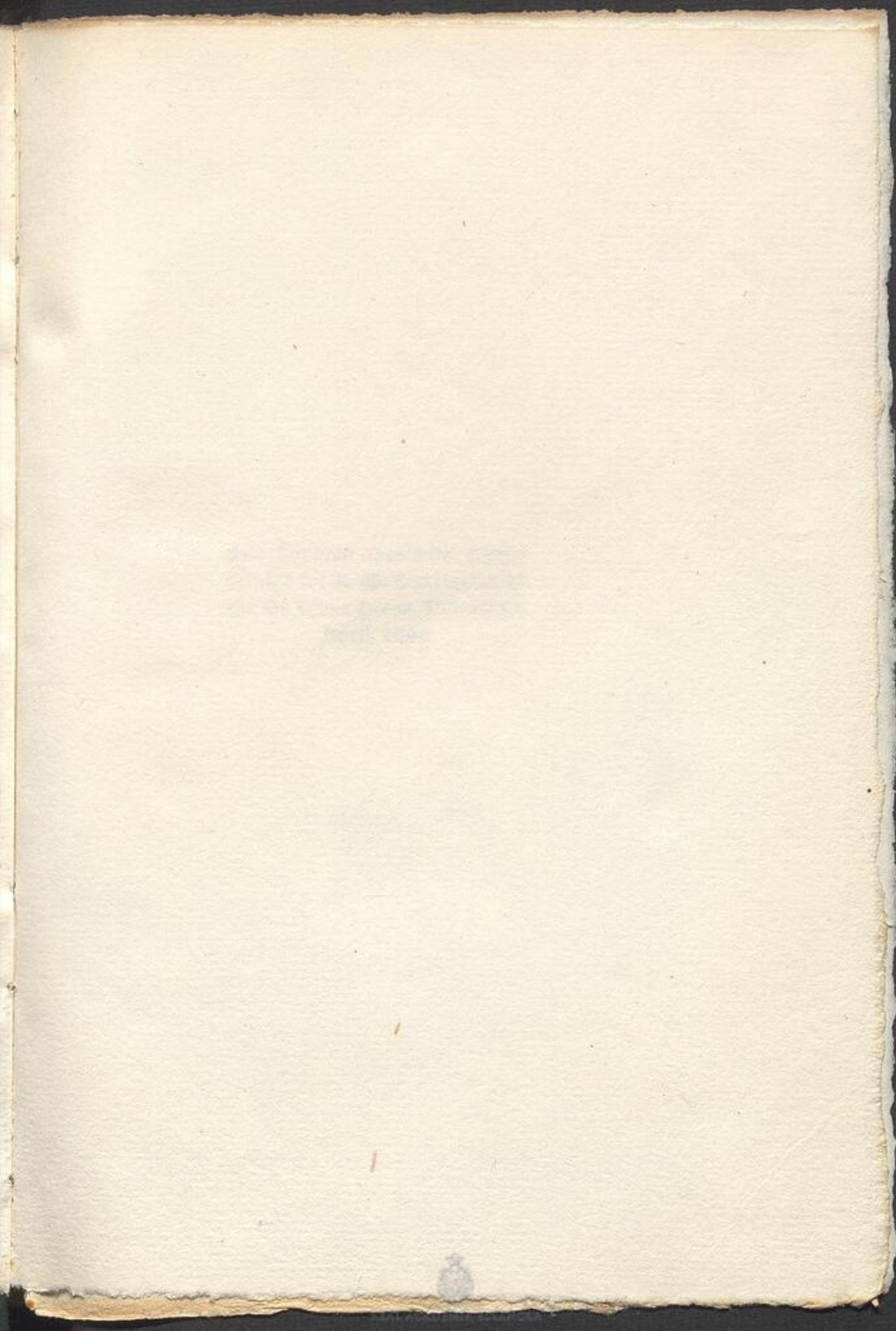
Keyserlijcker Majesteit/vuytgescreuē
int laer xlvj. Met Dintitulatie ende
declaratie vande gereprobeerde boec-
ken, gheschiet bnden Doctoren inde
Faculteyt van Theologie in Du-
niuersiteyt van Loeuen, Duer
dordonnantie ende beuel
der seluer K. M.

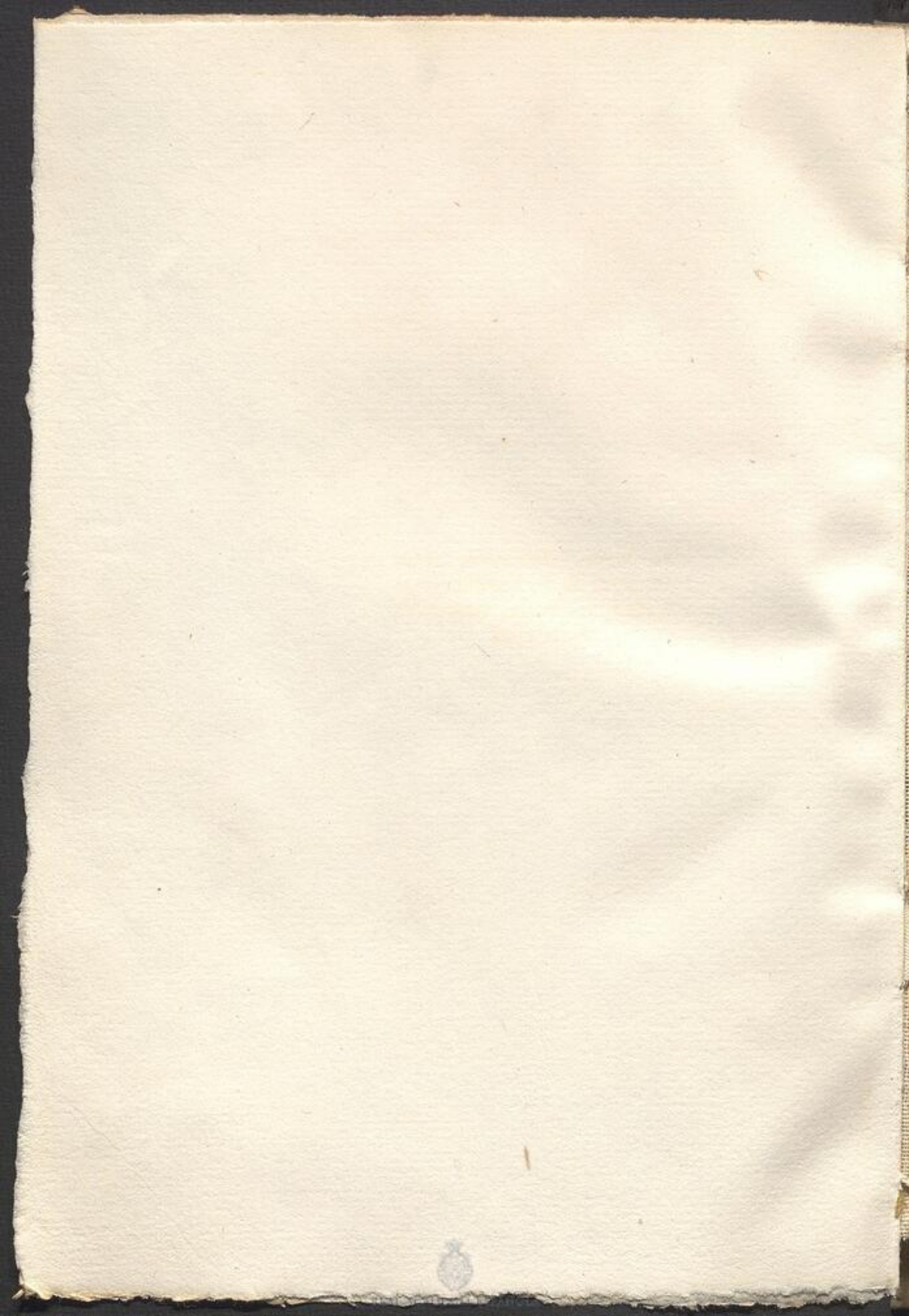
M. D. xlvj.

24-VIII-54

One hundred facsimile copies
printed for A. M. Huntington at
the De Vinne Press, New-York
April, 1896

Two hundred facsimile copies
printed for the U. S. Government
by the U. S. Government Printing Office
Washington, D. C. 20540

To
Mansfield Lovell Billhouse

1848

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Mandamēt der

Keyserlijcker Maiesteit/vuytgegeuē
int laer xlvi. Met Dinticulatie ende
declaratie vandē gereprobeerde boec
ken, gheschiet bijden Doctoren inde
Faculceyt van Theologic in Du
niuersiteyt van Loeuē, Duer
dordonnantie ende beuel
der seluer K. M.

Ghedruckt Te Loeuē by Seruacs
van Sassen, M. D. xlvi.

☉ Cum Gratia & Priuilegio.

CaPrne: Michiels.

Privilegie.

KAerle byder gracten Gods Roomsch Keyser, alijt vermeerderder Srijcx. Coninck van Germanten, vā Castillen, vā Leon, van Granade, vā Arragon, van Nauarre, van Napels, van Sicille, vā Maillorceque van Sardinie, vanden eylanden Indien, ende vaster eerden der zee Occane. Ertzhertoge van Oiftenrick, hertoge van Bourgongnen, van Lothrijc, van Brabant, van Lemborch, van Luxeborch, en van Gelre, Graue vā Vlaenderen, vā Artois, vā Bourgongnen. Palsygraue en vā Hennegouwe, van Hollant, van Zeelant, van Ferrette, vā Hagucnault, van Namen, en vā Zutphen, Prince vā Zwaue. Marcgraue des heyltcr rjcx. Heere van Vrieslant, van Salins, van Mechelen, vāder stadt, steden, ende landen van Vtrecht, Ouerysel, ende Groningen, Ende Dominatuer in Asie en in Affricke. Allen den ghenen die dese teghenwoordige sullen zjen, Saluyt. Vvy hebben ontfacen die oitmoedige supplicatie vā onsen wel bemindē Scruaes van Sassen printer

PRIVILEGIE

ter en librier residenten binnen onser stadt
 ende Vntuersiteit vā Loeuene, Inhouden
 hoe dat die vander faculteit vā Theologie
 der voerscreuē vntuersiteit, nae behoerlic
 ke Inquisitie en visitatie, by hun, duer on-
 se ordinancie gedaen, gereprobeert en ges-
 condeneert hebbē dluersche Byblen en an-
 dere boucken en printinghē, Dintitulatie
 en declaratie vande welcke, mitgaders on-
 se briefuē vā placcate daer vp gheuoelst,
 de voirtgenomde suppliant (op dat tselue
 ter kēnissen vā eene ygeltickē cōmē mach)
 soude gheerne aennemen tzhnen coste te
 printene ende allomme binnen onsen lan-
 de van herwertlouer doē vercoepen ende
 distribueren, soe verre onse belieffte ware
 hum daer toe onse briefuen van ottroye
 te verleenē mit interdictie dat niemant ge-
 lijcke declaratie sal moghē printē op sulc
 ke peinen als ons belieuen sal. Ons daer o
 oitmoedelijc bidden. Soe eest dat wy de sa-
 kē voirscreuē ouer gemerct, dē voirt sup-
 pliant genegē wese, tzhnder voirt bede-
 en begerte hebben geottroyeert en geac-
 cordeert, Ottroyeren ende accorderen, sū
 gheuende oirloff en consent wt sunderlin-

PRIVILEGIE

ghe gratie by desen. Dat hy alleene, en nyemant anders, duerende den tijt van vier iaeren naest comende, sal moghen printen en doec vercoepen en distribuieren in alle onsen landen en heerlijckheden van hier waerts ouer de verclaringe en Intitulatie vanden Bijbels, boucken, en andere printinghen, by dien vander Vntuersteyt van Loeuene gereprobeert en gecondeneert, mitgaders onse briefue van placate daer op gemaect soe voirses. Verbieden en interdiceren alle anderc printers en librriers, dueren de voers tijt, gelijcke printinge te doene, noch de selue te vercoepen oft distribuieren, opte verbuerte van dien, en daer toe te vallen inde peyne van vnsich carolus, tot profijte vande voirn suppliant. Ontbieden daeromme, ende beuelen onsen lieuen ende getrouwen die hooft president, ende luyden van onsen secreten raide, Cancellier en luyden van onsen raide in Brabant, en allen anderen onsen rechteren, officieren, ende onderlaten, dien dit aengaen sal, dat sy den voirn suppliant van dese onse gracie ottroy ende preuilegie doec, laten, en gedoegen rustelijc

PRIVILEGIE

telijck en vredelijcke genyetē en ghebruycken. Sonder hem te doen, noch te latē, vscien eenich hinder letsel oft moyenisse ter contrarten. Vvant ons alsoe belieft.

Des toircondē hebben wij onsen zegel hier aen doen hangen. Gegheuen in onse stadt van Bruessele, den derden dach van Iulio, int iaer ons Heeren Duyzent vijftiō dert sellenveertich. Van onsen keyserriicke tseuenentwintichste. Ende van onsen rijcke van Castillen ende anderen teenen dertichste.

Bjden Keyser in zijnen Rade.

Verreycken.

a lij

Mandament.

Onsen lieuen ende ghestrouwen die Cancelier ende luyden vā onsen Rade in Brabāt saluyt ende dilectie. Alsoe om te verschueden en versiene teghens die dwalinghē, abuysen, ende ketteryē, in eenighe stedē ende plaetsen vā onsen landen vā herwaertlouer versprayt wesende, Vn̄ hier voermaels diuersche geboden, placcaten, ende ordonnancien hadden doen vuyt roepen ende publiceren, ende teghens den ouertreders groote peynē ghestelt, soe opte verbuerte vanden lyfue, als anderssins, Ten eynde dat by executie vā dien, onse ondersaten vande voerscre

scregen dwalingshen, abuyfen, en ket-
 terien bewaert ende ghepreferueert
 ende in die onderdanicheyt vā onser
 moeder der heyliger kerke, mitgaders
 inde goede oude obseruanciē vā on-
 sen heylighen kersten gelooue, blyuen
 souden moghen. Ende besondere om-
 te verschueden, dat het arme ghemeine
 volck by eenige quade gheesten niet
 verleyt ofte bedrogen en worde. En-
 de om te beletten die oersake van de
 voorschreuen dwalingen ende abuy-
 fen voirdert te verspraeyen. Hebben
 onder ander gestatueert ende geordō-
 neert diuersche puncten ende articlē
 teghēs dē printers ende boeckuercoo-
 pers, residerende ende hanterende in
 onse voorschreuen landen, soe inden
 Iare xv^c. viertich, als inden Iare vier-
 reuicrtich lesleden, Des niet te min
 heb-

MANDAMENT

hebben wy verstaen, dat niet teghen
 staende onse voerscreuen edicten, sta-
 tuyten, ende ordonnancië (de welcke
 niet soe wel geobseruert noch onder
 houden en zijn geweest, alst behoorde
 ende van noode was) diuersche van-
 de voirscreuen printers ende boeke-
 vercoopers ende andere vercoopen-
 de oft brengende boucken oft ander-
 re printen in onse landen, willende
 onse voirscreuen ordonnancien bre-
 ken ende frauderen, hen soudē ver-
 uoierdert hebben te printen, oft doen
 printen, en vercoopē diuersche bou-
 ken, hem gheuende nieuwe tijtlen, als
 gheen quade ofte perikeleuse saecken
 in houdēde. Maer diuersche goede ver-
 maninghen gebeden, ende andere sa-
 ker, profitelicke (alst schijnt) ter zielen
 salicheit, ende conforme der heyligher
 scrijtu-

DER K. M.

scriturē, Menghelende (onder de zel-
ue) diuersche dwalingen heresiē, ende
quade leeringhen, alst binder visitatie
vanden voirscreuen boucken, by goe-
de doctoren inder Godheyt, geleerde
luyden ende van goeder conscientie
tonscr ordonnancie ghedaen) oepen-
lijcken ende claerlijcken gebleken es.
Ende dat argst es/ men heeft beuon-
den, dat diuersche printers hebbē ghe-
corrumpeert ende bedoruen die bi-
belen ende andere goede oude bou-
cken in diuersche scientien /ende ghe-
translateert in meniger ley talen en-
de spraken, veranderende in eenighe
placsen den text ende lettere vander
heylicher scrituren/ ende daer bi vae-
gende onbeschijlike prologuen, ende
prefatiē/summarien, oft tafelē, mit ga-
ders quade en schādaleuse annotatiē,

a v   ende

MANDAMENT

eñ beduyenissen vol quader dwalinghen eñ erreurē. Eñ om tvolck bat te verleydē eñ abuseren, stellē int begin sel vanden voirscreuē boucken, datse by onsen cōsente, oirlof, eñ preuilegie geprint zyn, dwelck onwarachtich es,

Dat oick diuersche schoolmeesters hen veruoirdert hebbē (de kinderē instruerende ende leerende) te lesen eñ vuytleggghen diuersche nieuwe boucken ghemaect bij ghereprobeerde personen, oft suspect van ketteryen, ende vande welcken die auteuren no- toirlijk heretijcke ende kettters zyn, niet tamelijcke ter institutie ende leeringhe vanden iongghen scholieren, maer cōtrarie allen goeden zeden.

Vuaer vuyt in toecommende tijden groote inconuenienten louden mogē spruyten ende volgghen.

Soe

DER K. N.

Soe eest. Dat wi begherende bouē
alle andere saken ter extirpatie vandē
voirscreuen dwalingen ende verma-
lendyde secten te versiene ende re-
medieren, Na dien wy geshoirt hebbē
trapport van onsen voirscreuen ghe-
committeerdē, die bñ onser ordonnā-
cie die winkelen ende huysen vanden
printers ende bouckuercoopers ghe-
uifsteert hebbē, soe wel in onsen stedē
van Locuen en Antwerpē als elders.
Hebben by rijpe deliberatie van rai-
de, ende bñ aduise vā onser zeer lieue
en beminde suster de Coninginne dou-
agiere van Hongherien van Bossemē
& c. Voer ons Regente ende gou-
uernante in onsen voerscreuen lan-
den van herwaertlouer, Mitgaders
vā dien van onsen raidē, vā staete, en
secreten neffens ons wesende, (Corro-
borc

MANDAMENT.

borerende, confirmerende, ende am-
plyerende onse voerscreuen ordōnā-
cie vandē lare xv^c. viertich/ende an-
dere nauolgende, de welcke wi willen
dat blyuen sullen in suere macht en-
de vigeur, ende gheachteruolcht ende
rigoreuselick gheexecuteert te worde-
ne/ teghens den ouertreders van dien
zonder verdrach, gunste, ofte dissimu-
latie)geordonneert ende gestatueert,
ordonneren ende statueren die nauol-
ghende puncten ende articten.

Eerst, Dat niemant, van wat quali-
teyt/state/lande/oft conditie hy zij/en
sal moghen printen/oft scriyuen/coo-
pen /oft vercoopen / voorts gheuen/
lesen / bewaren / oft onder hem hou-
den/oft ontfanghen / eenighe vanden
boecken die by dien vander faculteit
vander Theologien inder Vniuer-
sityt

DER K. M.

sireyt van Loeuene ghereprobeert,
ghedoempt, oft verclaert zyn suspect,
Vanden welcken die declaratie sal ge
print worden binnen der seluer Vni
ueriteit van Loeuene / by Seruaes
van Sassen printer aldaer reside
rende.

Inghelicks, dat nyemant, van wat
qualiteyt/State/lande/ofte conditie hy
zij/en sal mogen printen/ oft scrijuen/
coopen/oft vercoopen/ voirts geuen/
distribueren/lesen/bewaren/ onder hē
houden/oft ontfanghen/eenighe van
den bouckē ghemaect/ghegloseert/ be
duyt/oft gheannoteert/bij Marten Lu
ther, Philips Melāchton, Oecolampa
dius/oft eenighe andere gereprobeer
de autheurs genomineert in onse voir
screuen ordonnancien vanden Iaere
xv^c. viertijf ende andere nauolgen
de,

MANDAMENT

de, ende die zedert ghereprobeert zijn
 gheweest, oft openbaerlick ende no-
 toirlick gheshouden voir kettters, oft
 aensengerē ende fauteurs van diē,
 in wat scientie dattet zyn, al waert
 dat die boucken anders goet waren/
 oft gheenflins aengaende der heyliger
 scrituren. Noch oock eenighe bouc-
 ken daer inne eenige prefatien/bricue
 ende epistelen nuncupatorien vandē
 voirn autheurs ghestelt ende by ghe-
 uoucht zullen zyn. Tē eynde dat met-
 te autheuren hun bouckē ende werc-
 ken ghecondemneert ende gherepro-
 beert worden. Alles opte peyne in
 onse voirscreuen ordonnancie van-
 dē laere veertich begrepē Ende zul-
 len gheshouden worden alle die prin-
 ters en bouckvercoopers die eenighe
 vanden voirscreuen boecken onder
 sien

DER K. M.

ſien hebben/die te brengen ende ouer
leueren in handen vanden officiers
vander plaetsen van ſun woenſtede/
binnen acht daghen nac de publicatie
van deſen/ om verbrant te wordene,
ſien purgierende by eede/datſer geen
meer en hebben . Ende andere parti-
culiere perſonen ſullen ghehouden
worden die ſelue te verbranden bin-
nen den voerſcreuen tijt / Opte pey-
nen als bouen . Ende om te verſiene
voer den toecomenden tijt opt ſtuck
vandē printers / die eensdeels oirſa-
ke gheueelt zijn / vander contumacie
vande voerſcreuen dwalinghen/abu-
ſen/ſecten/ ende heresien/by dien/ dat
zij om ſun eyggen particulier profite
ſun verwordert hebben te printen
alle boucken , diemen ſien ghebrocht
heeft/zonder die te duerſien / noch in
onſe

MANDAMENT

onse raden te presenteren/ om oier lof
ende consent te impetreeerne, en ver-
crigen, Ordonneren ende verbieden
wi, dat van nu voirtaen, ende na de
publicatie van dese teghenwoirdige.

Niemant, vā vat conditie/ state/ oft
lande hñ zñ hñ en veruoidere in ee-
nige vā onse erflandē van herwaerts
ouer te printen eenige boecken / rese-
reynē/ baladen/ liedekens/ briefuē/ pro-
nositatiē/ almanackē/ beeldē/ schilde-
rie/ noch andere zaken hoedanich die
zyn, tñ oudt oft nyewe, vāder heyl-
ger scrifturē, oft eenige ādere materie
cñ in wat sprakē dat zj/ Ten zñ dat hñ
eerst vā onzē wegē geadmittleert wae-
re te mogē printen, en daer van onse
opene briefuen, nae die publicatie vā
desen gedatcert, gelicht ende geimpe-
treert hadde/ Opre pcyne te worde ge-
corri-

DER. K. M.

corrigeert nae tinshouden van onser
ordonnancie gemaect opte printers
Inde maent van Decembri int iaer
xv^t. vierenuiertich.

Dat die voirſſ briefuen van preuile
legie om te mogen printē, niet eer en
sullen gēgeuen wordē, dan na dat die
printers zullen hebben doen blijcken
vā hun qualiteit/cōditie/bequaemſz/
ſufficiētie/ende goede ſame en name.

Dat alle die gheue die ſulcke preuile
legien zullen vercrygen, gēhoudē zul
len wesen eerſtmael ende eer dat zij
sullen mogen ghebruycken van dien/
eedt te doen in handen vā ſulcke per
ſonnagien oft officieren , als daer toe
gēcōmitteert zullen zjñ/byden voirſſ
briefuen, te achteruolgen ende onder
houden igene dat hier nae volcht/Op
verbuerte vanden lyfue.

b Eerst

MANDEMENT.

Eerst. Dat zij niet en sullen printen noch doen printen eenighe boucken, refereinen, baladen, liedekens, briefuen, pronosticaten, Almanacken, beelden, schilderien noch andere soedanighe saken, zij oude oft nieuwe, vander heyligher schriftueren ofte eenige andere materie, ende in wat tale dat zij/ sonder eerst te wesen gheuisiteert by zulcke als wy daer toe ordonneren zullen/ende dat zij van ons vercregen zullen hebben octroy oft speciael preuilegie: ghegeuen nae die voirscreuen visitatie, om de voirscreuen boucken, referenynen, liedekens ofte andere soedanighe saken te moghen printen.

Dz zij oick niet en zullē printē noch doen printē eenige sakē vā tgene des voirs es/elders dā inde Stadt daert hū
toe

DER. K. M.

toegelatē en gecōfenteert sal wesen te printē bijde voirſ brieuē vā octroye.

Dat in al tgene dat zij vā nu voirtaē printen zullen, zij gehouden sullen wesen te stellen int beginsel tinshouden vanden voirn briesuen van Octroye ende preuilegie, al int lange, verclarende den naem vāden Secretaris die de voirſ brieuen van ottroye geteykent sal hebbē/Mitgaders zjinē naem ende bijnaem, De plecke, ende date vander voirſ printinghe.

Dat na dien zij geimpetreert ende vercreghen zullen hebben de voirſ briesuen van ottroye, mitgaders die minute oft copie vandē boeck/ oft andere sake/dieshen geconsenteert sal wesen te printene, onderteykent bij de voirſ gecommitteerde ter voirſ visitatie, eer dat zij die sullē mogē vercoo

b ij pen

MANDEMENT.

pen oft anderslins distribuerē/ zullen
bringen in onsen voirn secretē raide
een vanden voirn geprintē boucken
mit de voirs minute oft copie, om ge
collationneert te zijne tegen de voirs
minute: Ende in dient cōcordeert, zul
len die voirs originale minute, getey
kent als voirs es, laeten in handen
vandē secretaris die de voirs briefuē
van octroye geteykēt sal hebbē/ Om
by hem bewaert te wordene ende te
verantwordene, 3oe dickmael als hy
des verlocht sal vesen, Alles opte pey
ne, vā te verliessen teffect vandē voirs
briefuen van octroye, ende opte ver
buerte vanden lysue, 3oe voers es.

Voirts. Om te versiene teghens die
abuysen ende quade ordene die gecō
mitteert worden bij den librarics en
de vercoepers van bouckē ende an
dere

DER K. M.

dere dingen in onsen landen niet gheprint wende / Ordonneren wy, dat van nu voirtaen niemant vā wat staete/conditie/oft qualiteyt hy sy/ en sal mogen vercoepen oft doen vercoepē eenige boucken/tefereynen/baladen/liedekes, briefuen, pronosticaten, almanacken, beelden, schilderien, noch andere ghelycke saken, int openbare noch int heymelycke, Ten zij, dat hy eerst ende al voeren bij ons daer toe gheadmittēert ende gheapproveert waere / oft bij onsen raiden vanden landē, daer hy die voirscreuen boucken oft andere sake bouen verhaelt, soude willen vercoepen , oft daen vercoepen.

Dat die ghene die geadmittert sullen worden/ om boucken ende andere printinghen te vercoepen nyet en
b ij sullen

MANDEMENT.

sullen moghen vercoepē eenige bouc
ken / oft andere zaken in onsen lan
den geprint wesende . Indien de selue
nyet geprint en zijn bij gezworē prin
ter, ende daer toegedmitteert, inhou
dende tpreuilegie, als voerē verclaert
es. Oick en zullen zij nyet mogen ver
coepen eenige boeckē oft andere din
gen buyten onsen voirscreuē landen
geprint wesende, Ten zij dat die eerst
bij gheleerde luyden , sulcke als wij
daer toe committeren zullen , geuifi
teert ende geteekent waere, opte ver
beurte vanden lijue, indien men be
uint dat zij eenighe boecken vercoeste
hebben inhoudende eenighe quade
opinion oft dwalinghen, Ende van
twintich Carolus guldenen voer een
yghelijck boeck gheen erreur inhou
dende,

Dat die

DER K. M.

Dat die van onsen raidē niemāt en zullen admitteren/ noch toelaten om boucken te vercoopene, ten zij dat hy ware vā goeder fame/eñ dat hy zwere te achteruolgē ende obserueren onse tegewoirdige ordōnancie/Dat zij oick niemāt admitterē en sullē/ ten zij dat hy residere ende woene in beslotē stede/in welcke stadt/ ende in gheen andere plecke, hy sal mogen vercoepen zijne voirf boucken.

Dat vā nu voirtaen alle librariers ende boeckuercoepers geschoudē zullē wesen te hebbene ende hangen openbaerlijck in sijn winckelen den inuentaris vā allē dē geprinte boecken gereprobeert bij dese tegewoirdighe oft andere onse placcaten hier te voeren gepubliceert ende vuytgeroepē/ Ten eynde dat zij luyden oft die ghene dies

b iij se hier

MANDEMENT.

te hiernamaels souden willē coepen, gheene ignorancie pretenderē en konnen/Opte peyne van hondert Carolus guldenen, Inghelijcx den inuentarijs vanden bouckē diese in hun winkelen hebben zonder eenighe te verzwijzhen, op gshelicke peyne.

Ende ten eynde, dat de zaken bouē vershaelt te beter onderhouden ende geachteruolghst mogen wesen, zullen die principale officieren vandē plaetsen daer men eenighe bouckē vercoepen sal, gshhouden wesen twee maeltiaers ten minsten te gaen visiteren ende besuecken met eenen geleerden man alle die winkelen vandē voirs librariers ende boeckuercoopers, om te besien oft sy daer soude mogē vinden eenighe boucken oft andere printen, by dese ordonnancie verboden,
ende

DER K. M.

ende niet toegelaten noch gepermittert. Om daer nae de voirſ librariers ende boeckuercopers te punierē byde peynen bouen verclaert.

Ende bouen dien, zullen die voirſ officiers de voirn̄ viſitatie doen, 30e dickmael als ſen goetduncken ſal, ende ſullē de voirſ librariers en̄ bouck uercoepers geſhouden weſen ſen telcker reysen openinge te doen van ſun huysen ende winckelē, ende de voirſ Inuentariſen thoenen als zij des verſocht ſullen weſen, Opte peyne van hondert Carolus gulde. Ende des niet tē min bedwongen te zijne realijck/ende by feyte/te gedoegen de voirſ onderſouckinge ende viſitatie gedaen te wordene, niet teghenſtaende eenighe preuilegien/exemptien/oft vryheyden ter contrarien, noch oick tdiſſe

MANDAMENT

rent diuersiteyt oft gheschil van iurisdiclien. Vvaerop om tghemeyne weluaren/ ende om te schouwen alle perikelen ende inconuenienten/ zunderlinghe in faueur van onsen heylighen kersten gheloeue/ wy niet en willen eenich aenschouw oft regard genomen hebben. En zullē oick geen ccreamers oft andere hoedanich die zijn dan de voirscreuen librariers ende bouckuercoopers gheadmitteert ende geapproveert zoe voirscreuen es/ in huere huysen, voer die kercken, oft andere openbare pleckē, noch op der straten, enige getyden, lyedekēs, baladen, refereynen, almanacken, pronosticaten, beelden, gheprint oft andere hoedanige zaken, voirtaen moghen vercopen / Opte peyne vā vyftich Carolus guldenen.

Voirts.

DER K. M.

Voirts/Om te verliene, dat voirtaē die ionge kinderē vā hun eerste ionc-
heyt niet en worden qualijck gheleere
oft geïnstrueert, dat een zeere perike-
loese zake es / Ordonneren wij, dat
van nu voirtaen / nyemant van wat
state oft conditie hy zij, en sal mogen
oopenbaere schole hōudē/om die ion-
ge kinderen/knechtens oft meyskens
te leeren lesen/scriuen/spreken in wat
tale dat zij / Ten zij dat hy al voiren
bijden principalen officieren vander
pleckē/ende vandē pastoir ende pro-
chiaen vander prochiekercke onder
de welcke hy sal willen resideren, oft
vanden capitlen oft scholasteren/ die
daer op van oudts regard ende super
intendencie gesacht hebben/ geadmit-
teert ende geapproveert zij/Opte pey-
ne van twelf Carolus guldenen voir
deerste

MANDAMENT

deerste reyse, vierentwintich gelycke guldenen voir de tweeste reyse, ende ten ewigen dagen gebannē te wesen vuyter plecken van zjnder woenstede, Vveluerstaende dat de voirs offi ciers, pastoirē, prochianen, ende scho lasteren, oft andere hebbende auctoriteyt van schoelmeesters te stellene ende cōmitteerne, zullen goet regard ende aenschouw nemen, daer toe te committeren ende stellen luyden vā goede fame, ende geenssins suspect vā quade leeringhen, Opte peyne dat indien men daer inne eenighe faute oft ghebreck beuonde, tzelue op hen te verschaelen.

Dat die ghene die alsoe zullen geadmittleert ende geapproveert wesen schole te houdene, Na dien zj den kinderēhun Alphabet, Pater noster, Aue Maria

DER K. M.

Maria, ende ſun gelooue, Conſitor,
ende ſeuensalmē geleert ſullē hebbē,
nyet en ſullē in die particuliere ſcholē
moegē leſen oft leeren andere bouckē
dā die hier na volgen, op gelijcke pey-
ne als int voergaende article geſpeci-
ficeert ende verclaert ſtaet.

Figura Declinationum & Coniuga-
tionum.

Grammatica Ioannis Murmelli.
Grāmatica Hermanni Torrentini.
Grammatica Ioannis Brechtani.
Grāmatica Ioannis Despauterij.
Syntaxis Eraſmi Roterodami,
Compendium Ioannis Riuij in grā-
maticā, dialecticam, & rhetoricam,
Cato. Fabulæ Aefopi.
Dialectica Cæſarei.
Dialectica & Rhetorica Rodolphi
Agricolæ, Comœdiæ Terentij.
Fami

MANDAMENT

Familiares epistolæ Ciceronis,
Virgilius,
Ovidius in Metamorphosi,
Lucanus. Horatius.
Commentaria Cæsaris,
Titus Liuius.
Valerius Maximus,
Officia Ciceronis.
Eiusdem moralia, & de amicitia, sene
ctute, & paradoxa,
Eiusdem Tusculanæ quæstiones,
Eiusdē Rhetorica ad Herennium.
Cōpēdiū Trapezontij sup rhetorica,
Institutiones oratoriæ Quintiliani,
Orationes Ciceronis,
Tres libri Ciceronis de oratoria,
Liber partitionum oratoriarum,
Topica Ciceronis cū cōmēto Boetij,
Topica Boetij,
Epistolæ Ciceronis,

Euan

DER K. N.

Euangelia dierum Dominicarum &
festorum, interpreterende de selue
alleenlijck grammaticaliter.

Hymni seruientes tempori.

¶ In Græcis Litteris.

Cleonardus. Syntaxis Varennij.

Theodorus gaza.

Constantinus Lascaris.

Fabulæ Aesopi.

Sententiæ Menandri.

Barrachomyomachia.

Lucianus.

Isocrates. Zenophon.

Orationes Demosthenis.

Homerus. Aristophanes.

Hesiodus. Plutarchus.

Alle welcke punctē ende articlen /
Op dat niemāt daer van ignorancie
en pretendere / wi v ontbieden ende
beuelen te doē vuytroepen ende pub
liceren

MANDAMENT

liceren in allē den stedē ende plaetsen
vā onsen lande ende hertochdom vā
Brabāt, daermen gewoenlickes publi
catie te doene. Procederēde ende doē
de procederē tegēs dē ouertrēders by
executie vāden voirs peynen, Sōder
eenige faueur, simulatie, of verdrach.
des te doene mits dießer aencleefte ge
uē wi v volcomē macht, auctoriteyt
ende sunderlinge beuel. Ontbiedē en
de beuelē eenen yeghelicken, dat zñ v
tselue doende ernstelick verstaen en
de obedieren. V vāt ons alsoe gelieft.
Ghegeuen in onse stadt van Bruesse
le, onder onsen contresegel hier op ge
druckt in placcate, Den lesten dach
vā Iunio, int iaer xv^c. zessenviertich.

Aldus onderghescreuen, Byden Key
ser. Ende gheteeckent. Verreyken
Die

Die Deeken

ende Facultheyt der heyligher Theolo-
gien inde Vniuersiteyt van Loe-
uen Den goedertieren Lee-
sere Saluyt.

M te niet te doen alle
erreuren ende heresiē,
in desen neederlanden
verscheydelincken ver-
spreit, heeft der Keyser
Incke Maiesteit onder andere profite-
linck ghedocht en orbaerlinck, datmen
vuyt den handē des gem.eynē volcks
trecken soude allen scadelincke ende
bederffelike boecken / der welcken
hedensdaechs zeer vele es alomme, la-
tynsche, duytsche, ende walsche, oock
behaluen die ghene die de selue K.M.

c Duer

TOT DEN

Duer sijn mandamentē in voerleden
 tijde gedaen sijnde, hadde ghecondem-
 neert. Vwant ouermits delen van al
 sodanige boecken ende gebruyck die
 lecke luyden sterckelijck en stoutelijc
 versmaden suer pastoren, prochia-
 nen hoe oprechtelijck zij prekēde zijn,
 ende biscopen ende oude doctoren,
 niet alleen enen oft twe bijsondere,
 mer oock allen tesamen, Oock de
 heylige generale concilien. Alsoe dat
 om dese te hulpen eghen remedien
 nauwelijcx meer en zijn. Ouermits dz
 alsulcke luyden gheenen anderen sin-
 ne oft verstant vāder heyliger scrif-
 turen onsaen en willen, dā diē zij vuyt
 haerlieden boecken hebben gesogen,
 vanden welcken zij ooc gheensins en
 willē wijcken. Dese ongereguleertheit
 ende ongetempertheit, tē zij datse be-
 dwon-

dwonghen werde / twaer onmogelijck
ten soude wesen een bederfhenisse der
Christelijcker religien. Dweleck oock
die Lutheranen selue (nac onse ghes
uoelen) niet ontkinnen en soudent.

Ten ghelijckt voerwaer der waerheit
niet , dat zij huer ondersaten sulcken
oirlof soudent willen toegeuen , dat zij
die boeckens van Zwinglius / van
den Anabaptisten lesende , Mertijn
Lutser soudent versmaden , oft Philip
pum , oft Bucerum . Hier om eest , dat
die K . Maest . ons den last heeft ghes
gheuen , allen bibliotheken en libry
en , ende boecken te onder soecken en
inquisitie te doene , daer inne een zeer
Christelijcken werck doende , ende de
sen tijt sonderlinghe van noode , en
de sulck als zijnder goedertierenheyt
wel betaempt . Mer es ons nochtans

TOT DEN

zeer moleft en zwacr gheweest, ende
 vol om vele haets ende nijs vanden
 sommighen te beiaghene. Ende al eest
 dat wi met vpgelctten wille nernste-
 lijk sebben toeghesien, dat wi nie-
 māt sonder sufficiente redene en sake
 en souden in dese onse censure en con-
 demnatie bezwaren, oft tegen yemāt
 yet haetelijcx statueren oft orderē,
 nochtās om meer openlijck dat te ver-
 claren, soo willen wi met corte woor-
 den den leesere van desen, van sum-
 mige dingen vermanen. Ten eersten
 dat die K.M. beuolen heeft, datmen
 wechdoen soude die boecken niet al-
 leen openbaerlick heresie inhouden-
 de, mer oock alsulcke die der heresien
 zeer bi ende na aenleuēde zijn, oft in
 hem begripen tgene dat als nu tertije
 vāden lecken en ongeleerden sonder
 pericu-

LESERE.

pericule van herezijen niet en soude
 mogen gelesen worden, want alsoda-
 nige scriften ontrijfen nu somtijts ee-
 nige catholijcken scrijvers/oft duer in
 consideratie / oft onachtsamheit / oft
 doer ontwetenscit/oft vermetenheit/
 bijsonder want der componisten van
 boecken een ontallicke groote me-
 nichste es. Ende hier omme en zijn al-
 le boecken bi ons ghecōdemneert en
 hier gereekent niet teenēmael suspect
 van heresien , mer onder vele die vā
 herezije suspect zijn, soe isser sommige
 die beter zijn niet gelesen dan gelesen
 in desen periculosen tijt, en beter vuyt
 den handen vanden gemeynen peu-
 pel/en der iongeren, dan daer inne te
 zijne. Ten anderē/ wāt heden sdaechs
 (soe Paulus seit) veel loose bedrige-
 lijcke werckers zijn, die welcke also zij
 c in open

TOT DEN

openbaetlick die Lutherie niet in dē
 ren beliden, so studeren zij nochtans
 heymelick met haeren scriften die sim
 pele te verleyden. Soe eest van noo
 de geweest, eenige boecken te cōdem
 neren, daer die sommige henlayden
 af moghen verwōderen bi aventure.
 Mer dese alsodanige boecken gecōpa
 reert ende geleken oft tegen ouer ge
 stelt zijnde der doctrinen van Luther
 ende andere aduersanten des heylige
 Christine geloofs, sal beuonden wor
 den/dat zij gheen sake van verwonde
 ren en sullen hebben. Ende als aen
 gaende die Bibelen / daer zijnder som
 mige / die sonder eenich twiſfel weert
 zijn om gedamneert te zijne, en beson
 der walsche en duytſche. V vant in al
 sulcke dē sin der heiligſter scrift/merc
 kelijcke ende openbaerlick es ghecor
rum

LESERE.

rūpeert ende geualst, oft in transfere
 ren en ouersetten, oft in meer aen te
 hāgen, oft in wat achter te latē. In sul-
 ker vuegghen, datmen den ouden op-
 rechten text der bibelen in vele plat-
 sen niet mogelijck en ware te gheken-
 nē/so groet es die diuersiteit ende ver-
 schelt. Daer zyn oock sommige bibelē
 die in haer opschrift ende titel belouen
 te volgen die editie oft vuytgeuē des
 boecks/te ijn na dinsthout vanden ou-
 den latynschen interpretatuer oft o-
 uerlettere, ende dat sy in haer walsche
 ende duytsche interpretatie der latyn-
 schet ouersettinge volgghen, dwelck sy
 nochtans niet en doen. Mer inden
 seluen boeck mingghen veel din-
 gghen wyt den griecschē, wech nemen-
 de wyt den middel des text der scrif-
 turen gghene dat die oude latynsche

TOT DEN

ouersettinghe in heeft. Dwelck eest dat toegelaten wordt/so eest van noode dat cortelijck gheschieden sal een leelijcke confusie ende turbatie der heiliger schrift, ende een groote menichfuldieheit inde scripturē die noch tans behoort aldermeest eenvuldich te wesen ouer al. Syn oock noch sommighe andere bibelen daer den text vanden ouden latijnsche ouersetere ende interpretateur zeer getrouwelijck ghevolcht wert, mer die printers hebben hen daer inne ontgaen, dz sy sommige prefatiē oft voerprologen, oft annotatiē, bytekeninghen, oft argumenten, dat is, cortelijcke begripen der boecken ende epistelen, oft registeren, genomen hebben vā sulcke luydē, wiēs getrouwicheit hū liedē niet genoch gebleken en es, Ende also eest

LESERE.

eest ghebuert dat het gemeyne volck
int middel vanden bibelen vele din-
ggen onwyselicken leset, die vuyt Lu-
theraensche expositien ende glosen
van woorde te woorde ghenomē zijn.
Alsoot ghebuert es in die prefacie oft
voer prologhe inden boeck Iob, die
van Ian Brentius (God wouts) gheno-
men es. Een ander printer heeft voer
Sinte pauwels Epistelen ghestelt in-
de plaecte vander prologhe, een scrift
vā Philips Melancton, verfwyghen-
de nochtans den naem alomme van-
den ghecōdemneerden authuerē. Die
lommige exorbiterē en verabuleren
hen zeer mits desen dat zij inde corte
besluyt redenen voer die capittelen
valsheit minghē. want zij willen schij-
nen die capittelen te verclaren, en int
corte te sommeren, mer zij bederuen

TOT DEN

ganschelijck die selue inder waerheyt.
 Ende dat meer es, dicwils inden beel-
 den ende figuren ende oock tafelen
 werden geeltelt in forme/ van woor-
 de te woorde/ die sententie der scrifu-
 ren, alsoo nochtrans/ dat zij daer mede
 den wolck sheymelijck te kinnen ghe-
 uē wtermaten doemelijcke herezijen.
 Dwelck ghi claerlick beuindē moecht
 by dit nauolgen exempel. Sy setten
 voer een annotatie oft aenmerkinge.
 Om spijs en dranck es niemāt te ver-
 ordelen: dwelck waert datmē in Pau-
 lo lasē aenmerckēde en considereren
 die consequentie vander disputation
 der voordē Pauli, dat es, die meynin-
 ge vādē voergaēden nauolgen woor-
 den Pauli, t soude zonder perikel zyn.
 wāt die sin vā Sinte Pauwels woordē
 es. Dat een Christē wēlsche gheen zōde
 en

LESERE.

en doet daer inne dat hij yet eedt oft
drinckt dat Moyses verboden heeft,
Nochtrans dat selue woort Pauli also
alleen by annotatien vā dese luyden
aengheledt, wordt vanden ghemeynē
peuple also genomē en verstaē, rechte
oft een Christen mēsche gheen sonde
en dede daer aen/ dat hij tegen tgebot
der heyliger kerckē vleesch aet inder
vasten. Dien voirs exempel es gelijc
dese nauolgenā annotatie, als zij anno
teren ende bij teekenē. Dat die leerin
gen/ghesboden/oft traditien der men
schen te verwerpen zijn. Item dat mē
met vuytwendighe ceremonien God
niet eeren en soude. Ende vele des
gelijcken. Ouer des voers es wordet
tgemeyn volck te valle gebracht/ die
met die woorden des geloofs/also wel
niet onderwesen en zijn, bijsonder wā
neer

TOT DEN

neer zij aen eenigē schalckē bedrieger,
 lijkē instokere gheraken. Hier omne
 eest, dat wy alsulcke Bibelē, al zijn zij
 anders orbaer, geiudiceert hebbē ge-
 nomē te werdē vuyt die handē des ge-
 meyne volcx. Vvāt om terstōt slech-
 telijke iemāt eenige erruerē te persua-
 derē oft wijs te makē gheenē corteren
 wech / dan onder edexel der scripturē
 een meester te worden van valscher
 doctrinen . Vvant dat schynt zon-
 der sorggē goede leeringhē te zijn /
 datmen vuyt expresse woorden der
 scripturen schynt te bewysen. Ende
 oft God soo voechde / datmen alsul-
 ke diligentie dede om oprechtē ende
 onghevalste boecken te hebben , als-
 men liet doen om onghevalste pen-
 ningen te hebben in Sprincē munte,
 alsoo datmen die bibelen niet al om-
 me,

LESERE.

me, ende een iegelijc na syn goet dunc
 ken en liet printen, besonder met an-
 notaciē/glossen/, en andere aēhanxelē.
 Oock so sullen die sommige mensche
 begheeren/dat wi noch meer boecken
 aengenotert hadden, mer die sullen
 weeten /datse niet al tot onsen han-
 dē gecomē en syn, noch, ooc mogelijc
 en ware om die te hebben, in soe groo-
 te menichste der boecken Ende bouē
 dien het behoorde also / dat met som-
 mige boecken mē simulerē soude, op
 dat mē duer te grootē curiōsheit niet
 meer scade doen en soude, dā profijt.
 Ende nochtās duer dese boecken hier
 bij ons gecondemneert/ daer wy ighe-
 ral af hier na gesedt hebbē /macs esn
 ieghelijck bij sun seluē vanden ghelijc-
 ken iudiceren. Ten lesten/die boec-
 ken vā die Keyserlicke Muiesteit hier
 voer

TOT DEN

voermaels ghecondemneert / te we-
ten int iaer van xl. als ghenoch be-
kent / hebben wy ouergheslaghen .
Nochtans ter auentueren sullen wij
de selue vuyt der K. M. mandament
repeteren , ende int eynde van
den ghetal der boecken / hier
repeterende aenhangen.

Hier na volghet

Tghetal van alsulcke boecken, als die
Doctoren in Theologien te Loeuen
vuyt beuel des K. M. nerstelijcken ge-
examineert hebben, ghecondem-
neert hebben als verboden
boecken.

Inden eersten

worden ghestelt die Lathynsche Bible
len. in ordine/soe hier na volghet.

Biblia impressa Parisijs per Robertū
Stephani annis xxxij. & xl. cum ip-
sorum indicibus.

Biblia impressa Antuerpiæ per An-
thonium Goinum anno xl. cum ip-
sius indice.

Biblia impressa Lugduni per Henri-
cum Sauore anno xxxvi. cum ip-
sius indice.

Biblia impressa Lugduni per Guiliel-
mum Boule, anno xxxvij. cum ip-
sius indice.

Biblia impressa Antuerniæ, per Mar-
tinum Cæsarem anno xxxiiij. cum
ipsius indice.

d Biblia

VERBODEN

Biblia impressa Basileę p Frobeniũ An.
xxx. & xxxviiij. cũ ipsorũ indicibus.

Biblia impressa Antuerpię, per Ioan-
nem Stelsius annis xxxviiij. xli. &
xliij. cum ipsorum indicibus.

Biblia Lugduni per Scipionẽ de Ga-
biano, anno xxxvi. cũ ipsius indice.

Index bibliorum impressus Colonię
in ædibus Quentellianis an. xxix.

Biblia Lugduni impressa, anno xli. iu-
xta veterẽ trãslationem, qua hæc-
nus vtitur ecclesia Latina, absq; no-
mine impressoris, cũ ipsius indice.

Biblia Lugduni apud Iacobũ & Egi-
dium Huguetan anno xl. cum ipsi-
us indice.

Biblia Parisijs, per Petrũ Regnault,
Sub scuto Colonicũ Anno xl.

Biblia Basileę apud Nicolaum Bry-
lingerũ, an. xliiij. cum ipsius indice.

Biblia

BOEKEN

Biblia Lugduni per Sebastianum
Gryphium. Anno xliij.

Biblia Parisijs per Franciscū Gry-
phium Annis xli & xliij.

Biblia Lugduni per Theobaldum
Paganum An. xliij.

Biblia Lugduni apud Hugonem a
Porta. An. xliij. (indice.

Biblia eiusdē de an. xliiij. cum ipsius

Biblia Basileæ cū annotationibus
Sebastiani Munsteri. Anno xxxv.

Biblia eiusdē Sebastiani impressa Ti-
guri An. xxxix. apud Christophorum
Froschouerū cū inscriptionibus libris
bibliorū p̄fixis, & p̄fatione Henrici
Bullingeri. Es andere desen ḡhelijcke,

Ⓒ Griexsche bibelen.

Biblia Græca Argentorati apud
Vuoltiū Cephaleū Anno xxvi. cum
p̄fationibus Ioannis Loniceri & in
d ij scripti

VERBODEN

scriptionibus ac partitionibus libris
bibliorum præfixis.

☉ Duytsche bibelen.

Duytsche bibel geprint T antwerpē
by Iacobum Liesvelt int iaer. xliij.

Duytsche bibel T antwerpē by Gui
lielmū Vorstermā inde iaren xxviij.
xxxiiij. xliij. xlv. met sārē registeren.

Duytsche bibel geprint T antwerpē
by Henricum peeterf int iaer xli.

Ende andere desen ghelijcke.

☉ Vvalsche Bibelen.

Vvalsche bibel geprint T antwerpē
by Martinū de keyser int iaer xxxiiij.

Vvalsche bibel T antwerpē by An
tonium de la haye int iaer xli.

Ende andere desen ghelijcke.

☉ Nieuwe testamenten in Latijn.

Nouum testamentum Parisijs per
Robertum Stephanum Anno xliij.

Nouū testamentū Antuerpię excu
sum

BOEKEN

sum typis Martini Merani Anno xli.

Nouū testamentū Antuerpię per
Ioannē Batman Anno xli, cū cuiusdā
doctissimi declaratione breui de Euā
gelij & Legis differētia, Epistolis Pau
li preposita, Et si quę sunt his similia.

Ⓒ Nieuwe testamentē in duytsehe.

Nieu testamēt geprint te Coelē by
Ioannes Gymmick. In laer xxxi.

Nieu testament geprint T antwer
pen by Ioannes Cornelij alias Hey
merius int laer xxv iij.

Nieu test. gheprint T antw. by Ia
cob Liesvelt inde laerē xli. xliij. xliij.

Nieu testament geprint T antwer
pen by Godefridus vander saghen,
Sonder aenteekeninghede laers.

Nieu testamēt gheprint T antwer
pen by Martinus de Keyser. Inde la
ren xxxi. ende xxxv.

d iij Nieu

VERBODEN.

Nieu testamēt gheprint T antwerpen by Ioannes Batman int iaer xliij.

Nieu testamēt geprint te Leyde bij Petrus Iansz int laer xxxvi.

Nieu testamēt geprint T antwerpē by Ioannes van Loe, int iaer xlv.

Nieu testamēt zōder aentecken der plaetsen en des printers int iaer xli.

Nieu testament geprint T antwerpen in dē mol. By Henricus Peeterz, londer naem des printers.

Nieu testament gheprint T antwerpen bij Mattheus Crom, inde Iaren xxxviij, ende xli.

Nieu testament gheprint T antwerpen bij Stephanus Mirdmans int iaer xlv.

Nieu testament geprint T antwerpen bij Simon cock, int iaer xliij.

Nieu testamēt gheprint tot Leyde
by Pe

BOEKEN

by Petrum Claef. int iaer xxxiiij,

Nieu testamēt geprint Tanwerpē
by Antonius vāder Hagē, int iaer xli.

Nieu testamēt, dwelek op den tittel
aldus begint. Dat nicuwe testament
ons heerē Iesu Christi, met alder nern
sticheit ouersiē. en verduyft met een
vermaninghe om allen Christen men
schen met grooter nernsticheyt dat
Euāgelium te lesen. Sonder iaer, plat
se, ende printer. Ende dier gselicken.

CVualsche nieuwe testamenten.

Nieu testamēt walsch geprint Tāt
werpen by Gulielmū de monte, inde
Iaren xl. ende xliij.

Nieu testamēt walsch geprint Tāt
werpē by Héricū Petri indē mol xliij.

Nieu testamēt walsch geprint Tāt
werpen bi Ioannem Richart int iaer
xliij. Ende andere desen gelicke.

d iiij In die

In die tweede

Plaete hebben wij ghesedt nae tver-
uolch van a b c. andere boecken,
soe wij best ghemogē hebben/
soe hier nae volcht,

A.

Henricus Cornelius Agrippa de
vanitate scientiarum.

Eiusdem apologia pro eodē libro.

Eiusdem de occulta philosophia.

Annotationes & scholia incerti au-
thoris in chronica abbatis Vrsper-
gensis.

Anatomia excusa Marpurgi per
Eucharium Ceruicornum.

Annotationes in Gulielmum Po-
stellum de orbis terrarum concordia, in-
certi auctoris.

Marti-

BOEKEN

B.

Martinus Borrheus in Ecclesiasten.
Nugæ Nicolai Borbonij.

Hermanni Bulcñ carmen, additum
nouo testamento, per varios autho-
res carmine reddito.

Martini Buceri enarrationes in sa-
-cra. iij. Euāgelia. Eiusdē enarratio-
nes in Epist. Pauli. Respōsio eiusdē
ad Bartholomęū Latomū. Eiusdē,
de vera in doctrinis, ceremonijs, & di-
sciplina, ecclesiarum reconciliatione,

Eiusdē Buceri defensio contra Epi-
scopum Abrincensem.

Eiusdem Buceri de Concilio & legi-
time iudicādis cōtrouersijs religionis,

Henrici Bullingeri in omnes epi-
stolas apostolicas, diui videlicet Pau-
li xiiij. & vñ. canonicas commentarij.

De scripturę sanctę autoritate &
absoluta perfectione.

d v   Respon

VERBODEN

Responsio ad Ioannem Cochleum
pro solida scripturæ authoritate &
absoluta eius perfectione.

Cōmentarij in Euangeliū secundū
Matthæum & secundum Ioannem.

Ioannis Brençij cōmentarij in Euā
gelium secundum Lucam. In Euan
geliū secundū Ioannē, & in Acta Apo
stolica. Commentarij in Iob.

Ende wāt dese drye sijn nototrijcke ver
laters der heyligher kercken, daer om or
delen wj, dat alle sijn boecken moetē wor
den gheschouwet. Ende wj willen dat in
ghelijcken tselue alijt verijact worde.

G.

Iuris vtriusque methodica traditio
Conradi Lagi.

Chronicon regum & regnorum au
thore Paulo Constātino Phrygione.

Christianę scholę epigrammatum
libri duo, ex varijs Christianis poetis
decerpti.

Cate

BOEKEN

Catechismus puerorū in fide, literis,
& moribus, per Othonē Bruntſuelt.

Catechismus paruus pro pueris in
ſcholis nup̄ auctus, incerto authore.

Chriſtophorus Hegēdorpinus de
rhetotica legali. Eiuſdē methodus cō
ſcribēdi epiſtolas cū locis dialecticis.

In Ioannis Catacuzeni contra fidē
Mahumeticam librū præfatio Gual
teri Tigurini.

F.

Paulus Fagius 1̄ 111, capit, Geneſeos.

G.

Ioannes Gaſtius de exordio Ana
baptiſmi.

Geographia vniuerſalis, Baſileæ
per Henricum Petri,

Inſtitutio catholica fidei orthodoxę
per Gerardum Lorichium.

H.

Hermāni Bonni chronica Lubeci.
Car

VERBODEN

Carmē Eobani Hessi additū Antonio Flamineo in psalmos aliquot.

Hermannus Hesus adiūctus Sebaldō Heyden. I

Index vtriusq; testamēti absq; noīe impressoris & loco, pene similis indicii bibliorum Roberti Stephani.

Epistola præfixa Epiphanio recens verso per Ianū Cornariū medicum.

Ioannis Spangebergij Herdelliani Margarita theologica.

Ioachimi Camerarij cōmentarij in Tusculanas quæstiones Ciceronis.

Ioannis Loniceri compendium in quosdam libros Aristotelis.

Ioannis Caluini institutio Christianæ religionis. Eiusdem responsio ad Pighium de libero arbitrio.

L
Parabola Petri Lignei Grauelinsgani. Sen.

BOEKEN

Sententia pueriles additę Leonar
do Culman de vera religione.

M.

Pædalogia Petri Mosellani.
Melchior Clinc super quatuor li
bros Institutionum.

O.

Andræ Osiandri adnotationes in
Harmoniam Euangelicam.

Ioannis Oldendorpi progymnas
mata forensia,

Onus Ecclesię.

P.

Ioannes Philonius de Christiana
institutione.

Philotheus Ireneus i apophorisms.

Pogn Florētini & Henrici Bebelij
facetia.

Precationes biblicę Antwerp. p Io
annem Crinitum, & per Martinum
Cæsarem. Ende andere dien gelijcke.

Preca

VERBODEN

Precactiones Christiane ad imitationem
ne psalmorum composita incerto auctore,

Præfatio Firmiani Chlorigi, Et adnota-
tiones in diuum Chrysostrum de
dignitate sacerdotali.

Paraphrastica meditatio in sacrosanctam
precactionem dominicam Leopoldi Dickii.

Præfatio Ioannis Herolt in Hugonem
Esterianum de Spiritu sancto.

Præfatio Vincentij Obsopoei in sanctum
Marcum de lege spirituali.

Conradi Pellicani Commentarii in
nouum & vetus testamentum.

Q.
Querela eloquentia habens adiunctum
Helleborum auctore Christophoro Hegendorphino,

R.
Rodolphi Gualteri Tigurini carmina

BOEKEN

mina pro argumentis in capita omnia Bibliorum.

S.

Ioannis Sturmij de demonstrati-
one liber.

Idem de omiffa ratione dicendi &
de literarum ludis.

Ioannis Sartorij exercitus sele-
ctiffimarum orationum.

Stephani Doleti carminū liber.

Summa totius scripturæ.

Sūmaria incerti authoris in Sma-
ragdum super Euangelia & epistolas
totius anni, tam separatim, quam cū
dicto authore impressa.

V.

Iudocus Vvilichius de pronuncia-
tione Rhetorica.

Idem in erotematibus dialecticis.

Vnio dissidentium dogmatum.

Duyt

VERBODEN

(Duytsche boecken)

Der loden biechte.

Het paradÿs van venus.

Een suuer tractaetken ghenempt
Tijt kortinghe der pelgrimagien des
menschen leuens, datmen broder Ian
Glapion toe scrijft.

Een seer profitelijck en troostelijck
boeckē vāden gelooue ende hope/en
wat dat oprecht gelooue is/ en welcke
ghenade die mensche doer dat ghelooue
vercryghen mach: daer by staede
een boucxken vander liefden.

Dē rechtē wech tot dē ewigē leuē,
vuyt die iij. Euāgelistē en epistelē vā
sinte Pauwels ghetogen.

Dit es een boucxkē vā verduldich
lyden/ welck sinte Bernardt bescrijft.

Eē schoō onderwijs vā gheestelijcke
huyshou

BOEKEN

huylhoudingse lusti Menii.

Eenen cleinen catechismus oft onderwijs ende fundament des Christenlijcken gheloofs, dē cleynē kinderē en allen simpelē mēschē bouē matē nut.

Salus populi met des cropelen callengier.

Den kersten regghel inhoudende eē schoon testament der liefden.

Dat pater noster vutgheleyt doer Mathiam bywant.

Den wech der behoudenissen.

Dat begriip der geseelder bibelen.

Dengheestelijcken a b c.

Een schoō liedekens bouck, in welken ghy vinden sult veelderhande liedekens oude ende nieuwe.

Dit es een suuerlijck boucxken, in welcke staen veel schoonder leysenen in latyn en duytsche, ende veel schoō

e der

BOEKEN

der gheestelijcke liedekens.

Refereynen int lot, amoureux, wijs.

Dat gulden ghebede boecxken.

Een deuoet boecxkē ghenomē vuyt die heylighe scrift/int welck begrepen zijn die principael hoofstucken die x. gheboden.

Een zeer schoon boecxken / inden welcken begrepen es een schoon verclaringhe vanden x. gheboden op dat Credo in Deum ende Pater noster.

Een troostelijcke leeringhe / hoe een yghelijck ghewillich dat cruys Christi sal draghen.

Summa der Godliker scrifturē / oft een duytsche Theologie.

Kinder leere en kinder ghebeti a b.

Een batement van iij personagien den pastoor/dē medecijn/dē aduocaet ende den lot ghenoept onnosel.

Troo

BOEKEN

Troostinge der godliker scryft aen die in lichamelijcke cranckheyt gheualle zyn/ende hoemē voer die crancke bidden sal.

Expositie op die tweekste epistel van sinte Peeter, ende opder epistelen Iude, sonder naem vanden aucteur.

Christelijcke onderwysinghe tot den rijke Gods.

Hier beghint een nieuwe deuoot boeck vā myrrhe/ hoe eē mēsche hē sal reguleren te leuen ende te steruē.

Den spiegel der ionghers.
Vanden xij. articulen des Christen gheloofs, wytgeleit vā sinte Augustijn en by broeder Bouwen de smet Augustyn van Ypere wt dē Latijn in duytsche ouerghesedt.

Een warachtige pronosticatie en almanack wt die alder outste ende wa-

e ij rachs

BOEKEN

rachtighe boucken der Astronomyen
tot dat eynde der werelt toe duerede
ghepractizeert door Steeuën wacker.

Der ziecken troost/onderwyfinghe
om gherne te steruen/troostinghe om
den ziecken totten rechten gheloo-
ue ende betrouwen in Christo te on-
derwysene.

Een Christen oft kersmis bancket.

Een medecyn der zielen voor den
ghelonden, ende crancken in doots
noot / ende allen menschen zeer pro-
fitelijck.

Den troost ende spieghel der zieckē
ende den ghenen die in liden syn vut
die heylighe schrift.

Eē cort onderwys wt der heylighe
schrift, om de menschen te oringhen
om gherne te steruen.

Een boeckken hoemen die kinderē
leeren

VERBODEN

leeren sal inden rechtē ghelooue/door
een maniere eender vraghe ende ant
woorde onder wysende.

De principael hooft articulen van
allen dingen die den mensche trooste
lijck zijn/ ende van noode te wetē/we
die heylighe scrift.

Een dialogus oft tsamē spreken, Pos
lytes ende Anna vander Euangeliē
vanden twee discipulen gaende tot
Emaus, Luce vltimo.

Corte instructie ende onderwijs/
hoe een yghelijck mensche met God
ende zynen euen naesten schuldich
es ende behoort te leuen / ghemaect
by Meester Cornelis vander Heyz
den.

Van Christus vlees ende bloet te
cten ende te drincken.

Dat recht fundament der Christes
e ij nen

VERBODEN

nen menschen, ende principael stuc-
ken der ganser Godlijcker scryfture
duer Vrbanum Regium.

Eenen gheestelijcken almanack ofte
laetbrief.

Een spel van zinnē op terde, tvier
de, ende twijfste capitelen vā dwerck
der Apostelen.

Den boom der scryfturen van ses
personagiē, ghespeelt tot Middelborst
in zeelant.

Den schilt / oft die wapene des ghe-
loofs.

Der waerheit onderwijs.

Refutatie van salue regina

Een wederroep van tvageuier son-
der naem vanden autheur.

Een rapsodie begriypende int cor-
re tfundamēt der medecynē met troo-
singhe der ziecken.

Een

VERBODEN

Een nieuwe suuerlijcke vigilie int
duytsche, met den Pater noster,

Van dat ghelooue in onsen salich-
maker Iesum Christum/sonder naem
des autheurs,

Christelijcke sermonem op alle die
Euangelien van allé die sondagen en
die principael heylige dagen int iare/
oock op alle die daghen vander va-
sten/ghemaect by eenen deuoten min-
derbroeder Claes Pieterss.

Ⓒ Hoohduytsche boecken,

Een boeck ghesheeten zeuen hondert
ende vijftich duytsche spraeckē Freys
danck tot Vvorms,

Euangelien metten summarien en-
de epistelen van alle sondaghen/Son-
der naem des autheurs,

En.

VERBODEN

Enchiridion gheestelijcke ghesangē,
Sonder naem des auteurs.

Een spraeke vā eēder moeder met
haer Dochter, huer in een clooster te
bringhen.

Een schoon ende Godlijcke tijtcor-
tinghe eens kerstelijcken Lotboecx.

C Vualsche boecken.

Liure tresutile de la vraye et par-
faicte subiectiō de Christiēns.

Libellus de non timenda morte, si-
ne nomine authoris, aut impressoris,
loci, aut temporis.

Sermon tresutile et salutaire du bō
pastuer et du mauuais prins / et ex-
traict du diexieme chapitre de saint
Iehan, compose et mis en rithme fran-
esoise, par Clement Marot.

La

'La louainge du mariage et recuel
des hystoires de bonnes/vertueuses / et
illustres femmes / compose par mai-
stre Pierre de Iesuanderie.

Le manuel des Chrestiens contenât
en soy les plus nobles et salutaires
lieux de la sainte escripture, touchant
les commandemens et benefices du
seigneur nostre Dieu: avecq plusieurs
psalmes et canticques et oraisans.

Le liure de vraye et parfaicte orai-
son.

Dung seul mediateur entre Dieu
et les hommes Iesu Christ / sans au-
theur.

Petit liure de la loy de Leuangile/
sans autheur.

Instruction et confession du foy,
dont on vse en leglise de Geneue.

Hier na volgen

Eenighe boecken verboden duer
mandamēt der Keyserlijcke
Maieſteyt Int laer xl.
inde maent Sep-
tember.

Alle die boecken ende tractaten
die by Marten Lutſer ghemact zyn
ende ghemact ſullen worden. Des
gheſyncken by Ioannes wiclef, Ioan-
nes Hus, Marſilius de Padua, Io-
annes Oecolampadius, Ulrichus
Zwinglius, Philippus Melanchton,
Franciſcus Lamberti, Ioannes Pome-
ranus, Otto Brunſſelſius Iuſtus Io-
nas, Ioannes Pupperus Gochianus:

En andere autheurs vander voerſ-
e v ſecte

BOEKEN

secte oft andere heresie. Des ghelijcx
die Nieuwe testamenten ghedruct by
Adrianen van bergghen, Christopho-
re van Rumunde, ende Ian Zeel.

Phrases scripturæ diuinæ.

Interpretatio nominum Chalda-
orum.

Epitome topographica Ioachimi
Vadiani,

Paralipomena rerum memorabi-
lium

Historia de Germanorum origine
Commentaria Pythagoræ poema:
Commentaria in Physicam Aristo-
telis per walcurionem.

Eobani Hessi opera.

Dominicæ precationes Gryphij.

Methodus in præcipuos diuinæ
scripturæ locos.

Erasmi Sarcerij catechismus.

Sholia

BOEKEN

Scholia eiusdem in Euangelium secundum Matthæum , Marcum , & Lucam.

Postilla eiusdem in Euangelia dominicalia, per totum annum.

Iidem de ratione discendæ Theologiæ.

De vita instituenda & moribus corrigendis.

Parençsis Christophori Hegendorphini.

Eiusdem Christiana institutio studiæ Iuuentutis, cum expositione orationis Dominicæ Philippi Melanctonis.

Epitome Chronicorum Latine et Teutonice.

Annotationes Sebastiani Munsteri in Euangelium secundum Matthæum.

Duyt

VERBODEN

Duytsche spelen in rijme ghecomponeert/ende te Ghent ghespeelt, van der questien : wat eenen steruenden mensche den aldermeesten troost es?

Daer om, want wij Deeken ende andere Doctorē inder faculteyt vander Theologien te Loeuen gheordelt hebben / dat dese boecken met grooten pericule geshandelt en gelcsen worden: daer om met eendrachtighe deliberatie van ons allen ghedoempt zijn de/hebben wij de selue ten eersten der Keyserlijcker Maiesteyt ouergheleuert , als weerdich diemen duer zijn hoogē ende publicke authroriteit soude te niet doen . Daer na hebben wij tghesbruyck ende dlesen vanden seluen verboden allen den ghenen die in eenigher manieren ons subiect oft onder

VERBODEN

onderdanich zijn . Dits gheschiet te
Loeuen int bisdom van Ludick, den
neggensten dach in Mey, Anno onser
salicheyt. M. D. XLVI.

Ten beuele der Heeren voerscre
uē / Des Deekens ende der Faculteit
van Theologie, heb ick Ioannes van
Houe der voersf faculteyt Bedelle en
de notarius dit onderteekent.

VERBOODEN

ontrenting van de Dierdier
Lancet van Londen van Londen
vervolgt in May, Anno 1714
Londen, Anno 1714

Van de Dierdier
Lancet van Londen van Londen
vervolgt in May, Anno 1714
Londen, Anno 1714

Van de Dierdier
Lancet van Londen van Londen
vervolgt in May, Anno 1714
Londen, Anno 1714

